

STAD ALS SCHOOL, SCHOOL ALS STAD

Interactie (v)mbo en de stad

Het bureau mdbs heeft in samenwerking met atelier PRO en ondersteuning van het stimuleringsfonds creatieve industrie een ontwerpend onderzoek gedaan naar de interactie tussen (v)mbo onderwijs en de stad. Een belangrijke conclusie: de ontmoeting is de bestaansreden van de stad en in toenemende mate ook van het schoolgebouw.

Initiatiefnemer Matthijs de Boer van mdbs licht het doel van het onderzoek toe: "Scholen voor beroepsopleiding ontwikkelen zich als open leeromgevingen. De school wil de stad naar binnen halen en zich tegelijkertijd buiten het gebouw in de stad manifesteren. Hoewel het percentage lessen op de school versus dat op de praktijkplek tamelijk constant is, voorzien we toch dat leren op een echte werkplek steeds belangrijker wordt. Inspelend op de revival van de kleinschalige, hoogwaardige maakindustrie in de steden zoeken de MBO's en

ROC's nadrukkelijker de bedrijvigheid op. Scholen zullen zich in de nabijheid van relevante bedrijven vestigen en ze streven naar een zekere mate van ruimtelijke integratie in gebieden met een gemengd programma en een dynamisch karakter. Het gebouw is daarbij richtinggevend voor de veranderingen in het onderwijs. Het onderzoeksteam heeft zes (v)mbo-scholen en locaties onderzocht, evenals drie casestudies in de Rotterdamse context. Het onderzoek beschrijft de aanpak en resultaten, gelardeerd met uitspraken van betrokken docenten,

studenten, bestuurders en ondernemers. Bijvoorbeeld die van programmadirecteur Juke Goslinga van het Havenbedrijf Rotterdam: "Onze rol is zorgen voor verbinding en kruisbestuiving, met het onderwijs als trekker/pionier en het Havenbedrijf als verantwoordelijke voor de hardware." Ook een mooie is die van onderwijsdirecteur Peter Otting van ROC Albeda: "Het gebouw moet toegankelijk zijn en een sfeer uitstralen waarvoor je elke dag om 6.15 uur je bed uit wil komen. De school heeft een open karakter met veel glas, maar vreemden zonder begeleiding komen er niet in."

DRIE TYPEN GEBOUWEN

Binnen het onderzoek worden drie typen onderscheiden; de 'netwerkschool', de 'buurtschool' en de 'scholencampus'. De netwerkschool gebruikt vrijwel alle ruimte voor het onderwijs en er worden in het gebouw weinig aanvullende stedelijke functies voorzien (zodat deze slechts kan functioneren in een netwerk dat die voorzieningen biedt in de omgeving). De buurtschool voorziet in een klein aantal stedelijke functies. Daarbij is de school een op zichzelf staande organisatie die op verschillende manieren de verbinding aangaat met de stad, via winkels, kantoren, horeca en expositieruimtes. De scholencampus is een integrale gebiedsontwikkeling, waar verschillende partijen samen een schoolomgeving vormgeven en waarbij er een grote interactie is tussen de stad en de school in een bepaald gebied. Het onderzoek levert aanbevelingen op die gebruikt kunnen worden bij de locatiekeuze en die als basis kunnen dienen voor het stedenbouwkundige en architectonische ontwerp van de school en de locatie. Interessant zijn de conclusies die na het onderzoeken van de scholen getrokken worden, zoals:

- zowel studenten als schoolleiding vinden een goede locatie belangrijk
- scholen hebben belang bij een goede integratie van stedelijke programma's
- het schoolgebouw is belangrijk als thuishaven en als uitvalsbasis voor studenten.

Matthijs: "Wij zien dat de invloed van de gemeente niet altijd goed geregeld is. Zo is een goede locatie-

"Voorkom dat scholen op perifere locaties worden gebouwd, waar de interactie met de stad gering is"

keuze een gedeeld belang voor zowel de gemeente als het schoolbestuur. Daarnaast kan een school echt een bijdrage leveren aan de kwaliteit en vitaliteit van de omgeving. Betrek daarom zowel het stedenbouwkundig als het architectonische ontwerp vroeg in het planproces. In elk geval is het nuttig om vooraf een ontwerpend onderzoek uit te laten voeren om (on)mogelijkheden van een locatie in beeld te brengen en bespreekbaar te maken. Belangrijk is dat partijen moeten voorkomen dat scholen en clusters op perifere locaties worden gebouwd, waar de kans op interactie met de stad gering is."

VISIE OP HET PLANPROCES

Volgens Matthijs vraagt het krachtenspel tussen vele belanghebbenden om professionele en vooral ook creatieve ondersteuning op het juiste moment: "Om die reden zou het goed zijn wanneer de architect al voorin het proces wordt betrokken. Dus al bij de locatiekeuze en niet pas in het stadium van de aanbesteding; onderwijsgebouwen kunnen hun mogelijke rol als katalysator in gebiedsontwikkeling alleen optimaal vervullen wanneer de rollen van de creatieve disciplines goed in het planproces zijn verankerd. Daar laten we kansen liggen."

MENING STUDENTEN

Studenten van ROC West-Brabant hebben meegedacht. Zo vinden zij een veilige en fietsvriendelijke route naar de school belangrijk. Stedelijke voorzieningen rond het gebouw die weinig aansluiting hebben dragen niet bij aan een gewenste verbinding. Studenten hechten veel waarde aan formele en informele ontmoetingsplekken. Dat kan zowel binnen als buiten de school zijn. Studenten willen graag meer externe projecten, om te kunnen proeven aan de latere beroepspraktijk. Samenwerking met andere voorzieningen, zoals een theater, een poppodium of een bioscoop wordt gewaardeerd."

In een aantal teams is binnen het onderwijs gewerkt aan het uitwerken van aanbevelingen die via symbolen zijn verduidelijkt. Zo zijn er symbolen gebruikt voor het gebouw, de buitenruimte, het programma, de bereikbaarheid en de sociale inbedding. Matthijs ten slotte: "Het project heeft geleid tot een typologie van schoollocaties op basis waarvan betere keuzen kunnen worden gemaakt voor de plek in de stad, het architectonische programma van eisen en het proces bij het ontwikkelen van de huisvesting." ◀

▶ ICSadviseurs en Schooldomein hebben als deskundigen mede bijgedragen aan het onderzoek. Het onderzoek 'stad als school-scholen als stad' is te downloaden via mdbs.nl/projecten/stad-als-school,-school-als-stad. Dit is een project van mdbs in samenwerking met atelier Pro en tot stand gekomen met ondersteuning van het stimuleringsfonds creatieve industrie. Voor meer informatie of ondersteuning bij de locatiekeuze, stedenbouwkundige inpassing en ontwerp zie www.mdbs.nl of mail naar info@mdbs.nl.

